

Riktlinjer för upplåtelse av offentlig plats

Riktlinjer för upplåtelse av offentlig plats		
Dokumentansvarig Gator och parker		Dokumentdatum 2015-02-26
Godkänd av tekniska nämnden	Version [1.0]	Reviderad 2016-01-28

Innehåll

1.	Inledning	3
2.	Lagar och föreskrifter	4
	2.1 Offentlig plats.....	4
3.	Ansökan och generella villkor	5
	3.1 Ansökan om polistillstånd.....	5
	3.2 Ansvar och skyldigheter vid upplåtelse	6
	3.3 Om du inte följer dina skyldigheter	6
4.	Specifika villkor för upplåtelser	7
	4.1 Uteserveringar	7
	4.2. Evenemang och aktiviteter	8
	4.2.1 Utomhusevenemang och festivaler	8
	4.3 Skyltar och affischer.....	9
	4.3.1 Affischer och reklam.....	9
	4.3.2 Valaffischer och valbodas.....	10
	4.3.3 Banderoller	10
	4.3.4 Hänvisningsskyltar.....	10
	4.3.5 Marschaller	10
	4.4 Byggande och renovering	11
	4.4.1 Byggplatsetableringar, byggnadsställningar	11
	4.4.2 Byggskyltar.....	11
	4.4.3 Containrar	11
	4.4.4 Återvinningsplatser.....	12
	4.5 Försäljning.....	13
	4.5.1 Tillfällig försäljning	13
	4.5.2 Varuvisning och exponering av varor.....	14
	4.5.3 Torghandelsplatser	14
	4.5.4 Food trucks (matbilar)	14
5.	Kostnader och avgifter	15

1. Inledning

Det är tidig morgon och du befinner dig på Rådhusorget, mitt i en av landets mest snabbväxande städer. Umeå är också en av landets yngsta städer, med en medelålder på 38 år. Idag finns här strax under 120 000 invånare. Och vi tänker bli fler. Visionen är att vi ska vara 200 000 invånare före 2050. Umeå sjuder också av växtkraft, kunskap och energi. Staden bjuder på konst, teater, film, industri, musik, idrott och forskning i världsklass. Umeå vill mer!

Gator, parker och torg är till för allmänheten och ger ett mervärde för alla som går och vistas där. Att periodvis använda marken till annat än vad den är avsedd för enligt detaljplanen innebär många möjligheter. Att hyra ut offentlig plats för uteserveringar, olika evenemang, försäljning och byggande skapar en mångfald som ger mer liv och rörelse i staden och närliggande orter runt omkring.

Ideella föreningar får en chans att nå ut till allmänheten genom att arrangera olika former av möten och evenemang. Mindre företag, näringsidkare och privatpersoner får möjlighet att ordna olika aktiviteter, samt att sälja varor som ger ett mer varierat försäljningsutbud.

Som du förstår är Umeå en spännande och attraktiv stad där det händer mycket. Samtidigt måste en viss ordning råda i det offentliga rummet; gator, torg och parker. Bland annat för att garantera en god framkomlighet och tillgänglighet för alla. Inte minst behöver trafiksäkerheten kunna garanteras.

Umeå kommun är välordnad och välkött och olika arrangemang, vagnar och byggnader är på olika sätt med och skapar en estetiskt tilltalande stadsbild. En väl utformad uteservering, en musikupplevelse eller en torghandlare är alla välkomna inslag. Riktlinjerna ska även vara ett stöd i hanteringen av olika skyltar eller containrar som ibland måste finnas i det offentliga rummet. Umeå kommun har försökt att hitta en balans i alla dessa faktorer och skapat riktlinjer som ska vara ett hjälpmedel för att fatta rätt beslut.

Umeå kommun ger tillstånd till evenemang och upplåtelse som skapar mervärde och ökad attraktivitet i syfte av att förstärka bilden av ett tillgängligt och hållbart Umeå.

2. Lagar och föreskrifter

För dig som vill hyra offentlig plats finns lagar och föreskrifter som är styrande för vad som kan tillåtas utöver det som är beslutat i detaljplanen för området.

- [Ordningslagen \(1993:1617\)](#) reglerar bland annat att du måste söka polistillstånd för att ordna *allmänna sammankomster* och *offentliga tillställningar* på offentlig plats.
- Särskilda ordningsregler finns också i de [Lokala ordningsföreskrifterna för Umeå kommun](#)
- [Lokala ordningsföreskrifter för torghandeln i Umeå kommun](#) innehåller regler och riktlinjer för dig som vill använda de fasta eller tillfälliga torghandelsplatserna.

2.1 Offentlig plats

Offentlig plats är vägar, gator, torg, parker och andra platser som i detaljplaner redovisas som allmän plats. I de *allmänna lokala ordningsföreskrifterna* för Umeå kommun finns ytterligare ett antal områden och platser som likställs med offentlig plats. En offentlig plats ska vara öppen för allmänheten. Av särskilt stor vikt är därför god tillgänglighet för att underlätta för alla, inte minst för personer med funktionsnedsättning.

- I [Boverkets allmänna råd och föreskrifter om tillgänglighet \(BFS 2011:5 - ALM 2\)](#) regleras att den fria gångbanebredd ska vara minst 2,0 meter bred. Om vändzoner finns med tio meters avstånd kan 1,8 meter bredd tillåtas.

- En *allmän sammankomst* är bland annat politiska eller religiösa möten, demonstrationer, föreläsningar och föredrag i undervisnings-/bildningssyfte samt andra sammankomster där mötesfriheten utövas.
- En *offentlig tillställning* är exempelvis sport- och idrottstävlingar, dansuppvisningar, evenemang, tivoli, marknader och mässor som är öppna för allmänheten.

3. Ansökan och generella villkor

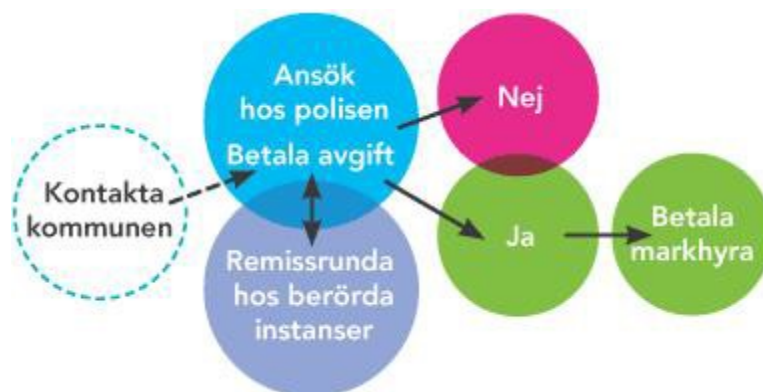
Du har möjlighet att hyra offentlig plats av kommunen som är markägare. Allmänhetens behov av att kunna passera och använda närliggande ytor måste kunna tillgodoses ur ordnings- och trafiksäkerhetssynpunkt.

För att hyra offentlig plats ska du söka [polistillstånd hos polismyndigheten](#). Det gäller vid alla typer av upplåtelser för evenemang, försäljning, bygg, renovering etc. Du ska även söka polistillstånd vid allmänna sammankomster, till exempel vid demonstrationer.

Ett undantag är om du vill hyra någon av de fastställda torghandelsplatserna, som hyrs ut via särskilda avtal (se vidare under kapitel 4 Torghandelsplatser).

3.1 Ansökan om polistillstånd

Så här går det till när du ansöker om polistillstånd för att få använda offentlig plats:

- Du lämnar in en ansökan om polistillstånd till polisen. Ansökningsblanketten heter [ansökan tillstånd ordningslagen](#) och kan hämtas på polismyndighetens hemsida eller i polishusets reception. Polisen tar ut en expeditonsavgift.
- Polismyndigheten hämtar in nödvändig information från kommunen och andra berörda parter utifrån kriterier om skötsel av den offentliga platsen, markanvändning, stadsbild, tillgänglighet, miljö och trafik inom området.
- Kommunen har vetorätt, vilket innebär att polismyndigheten inte kan ge dig tillstånd om kommunen har ansett att din ansökan inte uppfyller villkoren.

Du som står som ansvarig för den planerade verksamheten skickar in ansökan om polistillstånd. Vid marknader är det du som är huvudansvarig för hela marknadsområdet som ansöker.

Det är inte tillåtet att överlåta ett polistillstånd, utan en ny ansökan måste skickas in av den som har tänkt ta över verksamheten.

3.2 Ansvar och skyldigheter vid upplåtelse

Vid alla typer av upplåtelser har du ansvaret för att allt ska fungera. Kommunen har i sin tur vissa skyldigheter.

- Du ansvarar för skötsel, underhåll och renhållning av det aktuella området.
- Du får inte göra ingrepp i markytan utan särskilt medgivande av kommunen. Det är inte tillåtet att anlägga betongfundament och liknande under markytan.
- Du får generellt inte parkera privatfordon på den uthyrda platsen.
- Vid behov upprättar du en trafikordningsplan, som du måste få godkänt av kommunen.
- Vid behov utfärdar kommunen tidbegränsade lokala trafikregler.
- Kommunen har ansvaret för skyltsättning, gatuavstängningar, trafikregleringar och annonsering på din bekostnad.
- Ibland kan det krävas att du förutom polistillstånd också behöver söka andra tillstånd, till exempel bygglov, serveringstillstånd, alkoholstillstånd eller livsmedelsregistrering etc. Du hittar mer information i [tillståndsguiden](#).

3.3 Om du inte följer dina skyldigheter

När du hyr offentlig plats har du ett ansvar i förhållande till övriga kommuninvånare. Du får till exempel inte orsaka skador på sådant som markbeläggningar och växtlighet. Om det ändå skulle inträffa gäller följande:

- Kommunen påtalar bristerna om du inte sköter upplåtelsen. Om den uthyrda platsen fortfarande inte sköts skrivs ett nytt yttrande till polismyndigheten, som skickar en formell uppsägelse.
- Polismyndigheten kan säga upp tillståndet, utfärda böter och beslagta dina varor eller annan egendom. I värsta fall kan åtal väckas. Kommunen gör en polisanmälan om skada skett eller om villkoren för den hyrda platsen inte följts.
- Jordabalkens bestämmelser om besittningsskydd gäller inte för upplåtelse av offentlig plats. Av det följer att du inte har rätt till ersättning om tillståndet sägs upp, eller om förlängt eller förnyat tillstånd inte beviljas. Kommunen är inte heller skyldig anvisa dig en ny plats.
- Kommunala arbeten som stör under tiden du hyr marken ger inte heller rätt till någon ersättning. Om du vill flytta verksamheten ska du söka nytt polistillstånd och du får själv betala de kostnader som det innebär.
- Du ansvarar för skada som kan drabba tredje part till följd av att villkoren inte följts. Kommunen tar inte på sig några kostnader på grund av upplåtelsen.
- Om du inte lämnar platsen för upplåtelsen inom utsatt tid kan en särskild avgift tas ut.

4. Specifika villkor för upplåtelser

Förutom de generella reglerna som gäller vid upplåtelse av offentlig mark finns specifika regler för olika upplåtelser. De specifika villkor som beskrivs i detta avsnitt är *vägledande* för kommunens yttranden till polismyndigheten. Kommunens yttranden kan sedan innehålla mer detaljerade villkor då varje ärende hanteras och bedöms individuellt.

4.1 Uteserveringar

Uteserveringar bidrar till att öka trivseln och skapa en levande stad. Det är viktigt att uteserveringarna är tillgängliga, uppfyller kraven på framkomlighet och att de utformas på ett sätt som gör att de passar in i stadsbilden.

För uteserveringar i Umeå kommun finns [särskilda riktlinjer med information](#) om ansökan och utformning. Om du vill sätta upp en uteservering är det viktigt att du följer dessa råd och riktlinjer.

4.2. Evenemang och aktiviteter

I Umeå finns mycket att se och göra. Här finns ett aktivt nöjesliv med utomhusevenemang, festivaler, tivoli, tältserveringar och marknader som exempel på evenemang som gör staden mer attraktiv, framförallt sommartid men även under resten av året. De bidrar till en mer livlig handel och ett nyanserat uteliv.

För dig som funderar på att arrangera något i Umeå kan det vara en bra idé att ta stöd av [evenemangsguiden](#) för att bland annat hitta lämpliga platser för ditt arrangemang. [Tillståndsguiden](#) är också ett stöd för dig som behöver söka flera olika tillstånd. Förutom polistillstånd för markupplåtelse kan frågor om livsmedelshantering, ordning och säkerhet, trafik och serveringstillstånd vara aktuella.

4.2.1 Utomhusevenemang och festivaler

Det är viktigt att du söker tillstånd på platser som är lämpliga för ditt arrangemang. Marknader passar bra att ordna inom centrumfyrkanten, för större scener kan en större yta behövas medan en mindre scen inte kräver lika stor plats. Om du arrangerar ett evenemang för många människor, exempelvis en stor konsert eller en festival kan en oöm yta vara mer passande. Och om det passerar många människor kan det vara lämpligt att spärra av med staket. Tänk på att utformningen ska vara anpassad och inte försvåra tillträde till den offentliga platsen.

Ansökan bedöms utifrån tillgänglighet, utformning, trafikmässiga och andra funktionella krav i samråd med berörda myndigheter.

4.3 Skyltar och affischer

Marknadsföring och reklam är en viktig del för dig som vill nå ut med och sprida information eller skapa ett intresse för något, till exempel ett evenemang. Samtidigt är det viktigt att du följer gällande lagar och förordningar på området så att du inte strider mot god marknadsföringssed. Reklamen ska följa god marknadsföringsetik i enlighet med ICC:s regler för reklam och marknadskommunikation.

Utöver detta vill Umeå kommun poängtera:

- Innehåll med sex-, alkohol- och tobaksrelaterat innehåll får inte förekomma.
- Innehåll får inte uppfattas som kränkande eller diskriminerande
- Innehåll får inte vara stötande, sedlighetssårande eller sårande mot folkgrupp
- Innehåll med könsdiskriminerande, sexistisk och stereotyp synsätt på könsroller får inte förekomma.

Tänk på att välja en god placering av reklamen. Det lämpar sig till exempel mindre bra att sätta upp reklam i miljöer med ett kulturhistoriskt högt värde.

Det är inte tillåtet att sätta upp reklam i parker och rekreationsområden, i miljöer för barn, t ex vid skolor och lekplatser, invid kyrkogårdar och liknande, och där trafiksäkerheten eller tillgängligheten kan äventyras.

4.3.1 Affischer och reklam

Umeå kommun ett antal affischeringstavlur där du kan affischera utan kostnad.

På dessa tavlor är det tillåtet att sätta upp affischer i A3-storlek. På kommunens webbplats finns en karta som beskriver [affischeringstavlornas platser](#).

Det är också kostnadsfritt att annonsera digitalt i kommunens evenemangskalender.

För övrig reklam som du vill sätta upp måste du söka polistillstånd. Det kan vara affischpelare, reklamtavlor, trottoarpratere, skyltmontrar, varuvisning och exponering av varor utanför butiker etc.

Tänk på att trottoarpratere av tillgänglighets skäl inte får placeras ut på offentlig plats inom centrumfyrkanten.

För vissa typer av reklamskyltar måste du även söka bygglov.

4.3.2 Valaffischer och valbodar

Du kan placera valaffischer utifrån en separat förteckning med tillhörande karta som finns på kommunens webbsida.

För valbodar ges vanligtvis tillstånd på Rådhusstorget och ytan får vara högst 10 kvm. Plats utses i samråd med kommunen. Tänk på att söka bygglov då valbodar är lovpliktiga.

Utrustningen ska du plocka ner första dagen efter valdagen.

4.3.3 Banderoller

Du kan söka om polistillstånd för att sätta upp banderoller för publika arrangemang, där budskapet inte är uttalat kommersiellt. Det finns en plats för banderoller över Kungsgatan på gågatan mellan Rådhusstorget och Renmarkstorget.

Banderollen:

- kan sitta uppe i högst tre veckor
- ska sättas upp på 5,6 meters höjd
- vara hel och ren samt tillverkad av ett material som släpper igenom luft

4.3.4 Hänvisningsskyltar

Hänvisningsskyltar är till exempel orienteringsskyltar och skyltar i samband med konferenser, utställningar och andra tillfälliga arrangemang. Glöm inte att ta bort dem vid arrangemangets slut.

4.3.5 Marschaller

Om du vill ställa ut marschaller vid evenemang eller utanför butiker är det viktigt att de har lock för att minska risken för stänk samt att du placerar dem i hållare, i marknivå och invid en husvägg samt i direkt anslutning till en entré.

4.4 Byggande och renovering

Att staden växer är i grunden något positivt och byggplatsupplåtelse ska givetvis bidra till att främja utvecklingen i den riktningen. Umeå är en växande stad och kommunens mål är att staden ska växa till 200 000 invånare år 2050. För det krävs att det finns möjligheter till byggnationer och etableringar, samtidigt behöver staden få vara levande och attraktiv under tiden det byggs. Det ska vara god framkomlighet för trafikanter, och ges goda möjligheter för allmänheten att vistas på gator och torg. Ambitionen är att sökande där det är möjligt ska försöka minska den yta som används vid byggplatsupplåtelse.

4.4.1 Byggplatsetableringar, byggnadsställningar

För byggnadsställningar, materialbodas, materialupplag och personalutrymmen vid ny- och ombyggnader av hus eller anläggningar ska du i första hand använda din egna tomtmark. Om detta inte är möjligt och offentlig plats behöver användas krävs att du söker polistillstånd och upprättar en trafikordningsplan. Det är viktigt att du tar hänsyn till och försöker underlätta för alla trafikanter, särskilt för gående och cyklister och för personer med funktionsnedsättning.

För bodar kan du behöva söka bygglov om de inte är anordnade i direkt närhet till byggarbetsplatsen.

4.4.2 Byggskyltar

Syftet med byggskyltar är att ge information om byggprojektet och placeras i anslutning till projektet. Dess placering är viktigt för att se till det inte finns någon risk för trafikfara. Polistillstånd krävs om placering sker på offentlig plats utanför arbetsområdet.

Byggskyltar är i normalfallet inte bygglovspliktiga, men det kan krävas ibland.

4.4.3 Containrar

Uppställda containrar skapar ofta problem för trafikanter. De utgör en brandsäkerhetsrisk och ökar risken för nedskräpning och skadegörelse samt påverkar stadsbilden.

En container med brännbart material ska placeras minst sex meter från en brännbar byggnad (träbyggnader etc.) och i förhållande till exempelvis fönsteröppningar. Avståndet kan kortas ner till fyra meter om containern har stängda luckor eller är förslutna med lock. Enbart att täcka för med

presenning är inte tillräckligt. Tänk på att tömma sopkärl och containers regelbundet för att minska brandrisken.

- Inom centrumfyrkanten är det tillåtet att stå högst sex veckor under tiden oktober-april för att underlätta för vinterväghållning. Under semester- och jultider ges endast tillstånd i begränsad utsträckning.
- Containerar ska märkas med hyrestagarens namn, adress och person- eller organisationsnummer.
- Containerar ska tas bort senast på fredag eftermiddag på grund av hög brandrisk under helger. Låsta containerar får däremot stå kvar.
- Städning ska ske kontinuerligt. Avgift tas ut för försvårad gatu- och parkrenhållning.

Vid uppställning av containerar längre tid, i mer än två månader på samma plats måste du söka bygglov.

4.4.4 Återvinningsplatser

Bygglov måste sökas för att sätta upp återvinningsplatser. Lämpliga platser utses i samråd med kommunen och polisen.

4.5 Försäljning

Tillfällig försäljning, torghandel och marknader ger möjlighet till ett varierat utbud av försäljning i Umeå kommun och kompletterar den ordinarie handeln. Det skapar en mångfasetterad stad och ger möjlighet för människor att mötas.

4.5.1 Tillfällig försäljning

Om du vill bedriva någon form av tillfällig försäljning och sälja mat, frukt, glass eller andra varor ska du söka polistillstånd för ett bestämt tillfälle eller för en viss tid.

Du ansvarar själv för att hitta en lämplig plats. Vid osäkerhet kan du alltid ta kontakt med kommunen för att diskutera detta. Det finns ett begränsat antal platser i centrum där följande gäller:

- Marknads- och försäljningsstånd med takställning ska ha en fri höjd på minst 2,1 meter.
- Fyra platser finns efter gågatan. Ytan får vara högst 1,5 x 2,5 meter.
- Två platser som är lämpliga för informationstält finns på gågatan mellan Rådhusorget och Renmarkstorget. De får vara högst 3 x 3 meter.
- I Broparken finns fem platser med en yta på 3 x 6 meter där ett varierat utbud av försäljning eftersträvas.
- På Renmarkstorget finns en plats för tillfällig försäljning av glass eller dylikt.

4.5.2 Varuvisning och exponering av varor

Under sommarhalvåret, 1 maj – 15 oktober, och under julmånaden har du möjlighet att visa, exponera och ha bemannad utförsäljning av varor utanför butiker.

Tänk på att följa de råd och riktlinjer som finns för att skapa bättre förutsättningar för personer med funktionsnedsättning, med fri gångbanebredd på minst 1,8 meter och att området behöver inramas med staket för att skapa tillgängliga ytor för personer med funktionsnedsättning.

4.5.3 Torghandelsplatser

Det finns både fasta och tillfälliga torghandelsplatser, vilka styrs av detaljplanen och är till för olika försäljningsvagnar och liknande. Det krävs inte polistillstånd för att hyra en torghandelsplats.

För de *fasta* torghandelsplatserna skrivs särskilda avtal i enlighet med de *lokala ordningsföreskrifterna för torghandel i Umeå kommun*. För dessa platser finns ett kösystem och vid byte av plats råder förtur. Du kan hyra de fasta platserna med avtal på minst sex månader och högst ett år. Därefter måste du förnya avtalet. Tillfälliga torghandelsplatser kan du hyra under högst sju dagar i följd. Torghandelsplatser finns på:

- Rådhusorget
- Södra delen av norra Renmarkstorget (norr om Kungsgatan)
- Tegs borg/Tegs centrum
- Himmelska fridens torg i Holmsund

4.5.4 Food trucks (matbilar)

Konceptet Food truck, innebär en ambulerande restaurang med försäljning som endast tillfälligt tar offentlig plats i anspråk. Fordonet ska vara anpassat för att servera mat till förbipasserande.

Systemet med tillstånd för matförsäljning från Food trucks skapar mångfald i utbudet och möjlighet för nya aktörer att komma in på marknaden. Om du är intresserad av detta finns mer information rörande ansökan och riktlinjer för Food trucks i Umeå att ta del av, som är till nytta innan du börjar planera din verksamhet.

5. Kostnader och avgifter

Kommunen tar ut en avgift för att hyra kommunens mark, utöver den [avgift polisen tar för ansökan om tillstånd](#). Kommunens hyra bestäms av den taxa som fastställts av kommunfullmäktige. Avgiften betalas för hela upplåtelsen för innevarande år i anslutning till tillträdet.

Sökande kan vara ideella föreningar, privatpersoner, företag med flera. För allmänna sammankomster enligt ordningslagen som till exempel demonstrationer, tal eller politiska och religiösa möten tas ingen avgift och för de som är till för allmän/medborgerlig bildning eller konstnärliga uttryck tas endast grundavgift.

Taxan består av ett antal faktorer:

- Grundavgift
- Arealavgift (kvm/dygn) – varierar utifrån typ av upplåtelse; evenemang, uteserveringar, försäljning, byggande och renovering samt skyltar och affischer
- Zoner

Zon 1: Rådhusstorget, Renmarkstorget, Rådhusplanaden (mellan Rådhusstorget och Nygatan), på gågatan på Kungsgatan mellan Renmarkstorget och Vasagatan, Rådhusparken, Årstidernas park och Vasaplan.

Zon 2: Centrumfyrkanten i Umeå, undantaget platserna i zon 1, Döbelns park och Broparken. Med centrumfyrkanten menas det område som i norr och söder avgränsas av Järnvägsallén och Ume älv, i väster och öster av Västra Esplanaden och Östra Kyrkogatan.

Zon 3: Övriga delar av Umeå kommun.

Utöver hyra tillkommer avgifter för:

- El (16 ampere ingår i grundavgiften, el därutöver beställs av kommunen)
- Besiktning, tillsyn eller extra stöd/hjälp vid uppstart
- Bortfall av parkeringsintäkter med motsvarande belopp
- Hyra av försäljningsvagn
- Renhållning och skador orsakade vid upplåtelse
- Avgift vid ej sökt förlängning
- Kompletterande avgift (vid behov av extra yta, el etc.)